

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 177/2017-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. júna 2017 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť obchodnej spoločnosti TJ ŠPORTVÝROBA KOŠICE, s. r. o., Rastislavova 104, Košice, zastúpenej advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 159/2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti TJ ŠPORTVÝROBA KOŠICE, s. r. o., na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 159/2008 **p o r u š e n é b o l i .**

2. Obchodnej spoločnosti TJ ŠPORTVÝROBA KOŠICE, s. r. o., priznáva finančné zadostučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Obchodnej spoločnosti TJ ŠPORTVÝROBA KOŠICE, s. r. o., priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 312,34 € (slovom trisťdvanásť eur a tridsaťštyri centov), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť na účet advokátky JUDr. Ivety Rajtákovéj, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 177/2017-10 z 29. marca 2017 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti TJ ŠPORTVÝROBA KOŠICE, s. r. o., Rastislavova 104, Košice (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 159/2008 (ďalej aj „namietané konanie“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že namietané konanie začalo 31. marca 2008 podaním žaloby okresnému súdu, ktorou sa sťažovateľka domáha od mesta Košice (ďalej len „žalovaný“) vydania bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností v jej vlastníctve bez právneho dôvodu. Okresný súd vo veci rozhodol

rozsudkom sp. zn. 28 C 159/2008 z 11. januára 2010 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“), ktorým žalobu sťažovateľky zamietol. Označený rozsudok bol na základe odvolania sťažovateľky zrušený uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Co 92/2010 z 29. septembra 2010 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Po vrátení veci odvolacím súdom okresný súd o nároku sťažovateľky do dňa podania ústavnej sťažnosti nerozhodol a vec tak nie je právoplatne skončená ani po takmer 9 rokoch začatia konania.

3. Podľa názoru sťažovateľky nečinnosťou okresného súdu v namietanom konaní dochádza k porušovaniu jej označených práv, pričom v odôvodnení sťažnosti bližšie argumentuje:

„... dĺžka konania nie je v žiadnom prípade proporcionálna jeho zložitosti. Vec je súčasťou štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a samotná sťažovateľka si nie je vedomý toho, že by sa akýmkoľvek spôsobom pričinila o predĺženie alebo stagnovanie predmetného konania.

Sťažovateľka považuje za primerané, aby jej v tejto veci bolo priznané finančné zadostučinenie. Je to najmä z dôvodu, že doba konania, ktorá je takmer 9 rokov, je ničím neospravedliteľná a neprimeraná, a postupom Okresného súdu Košice II... nebola poskytnutá ochrana jej práva zakotveného v článku 20 ods. 1 Ústavy SR...“

4. Sťažovateľka na základe uvedeného žiada, aby ústavný súd rozhodol o porušení jej v záhlaví rozhodnutia označených práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 159/2008, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných preťahov, priznal sťažovateľke finančné zadostučinenie v sume 7 000 € a náhradu trov konania.

5. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom listom sp. zn. 1 SprV 303/2017 zo 4. mája 2017, a právna zástupkyňa sťažovateľky k vhodnosti ústneho pojednávania listom z 2. mája 2017.

5.1 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti, súčasťou ktorého bol aj chronologický prehľad úkonov vykonaných v namietanom konaní, k veci predovšetkým uviedol:

„Vzhľadom na... chronológiu vo veci vykonaných úkonov je zrejmé, že sa jedná o skutkovo zložité konanie, o čom svedčí skutočnosť, že v ňom bolo vypočutých viacero svedkov, ale predovšetkým fakt nutnosti nariadenia znaleckého dokazovania, ale i opakovaného znaleckého dokazovania znaleckým ústavom, ktorý navyše pre možnosť rozhodnutia vo veci bol dvakrát vyzývaný na doplnenie znaleckého posudku, čo si vyžiadalo časový priestor, ktorý dané konanie musel zákonite ovplyvniť.

Je tiež potrebné poukázať na obdobia, keď sa spis nachádzal na odvolacom Krajskom súde v Košiciach. Tieto časové úseky nie som oprávnený žiadnym spôsobom hodnotiť či posudzovať. V prvom prípade síce došlo k zrušeniu rozsudku tunajšieho súdu odvolacím súdom, napriek tomu som toho názoru, že obdobie, keď sa spis nachádzal na odvolacom súde, nemožno pripísať na ťarchu súdu prvej inštancie. Druhýkrát sa spis nachádzal na krajskom súde v období od 6. 11. 2015 do 2. 6. 2016 a bol tunajšiemu súdu vrátený s potvrdzujúcim uznesením, z čoho možno vyvodiť, že odvolanie bolo sťažovateľom podané nedôvodne.

Rovnako je potrebné poukázať na správanie samotného sťažovateľa, ktorý za obdobie trvania sporu celkom až šesťkrát požiadal o odročenie vytýčených pojednávanií, a to v dňoch 27. 4. 2009, 8. 6. 2009, 16. 1. 2012, 20. 2. 2012, 26. 3. 2012 a 13. 2. 2017, z toho štyrikrát pre kolíziu pojednávanií právneho zástupcu s inými pojednávaniami (posledné 4 pojednávania). Naposledy o odročenie pojednávania požiadal 24. 1. 2017 (pojednávanie určené na 13. 2. 2017) a práve na jeho žiadosť bolo odročené na deň 13. 3. 2017. Je preto zarážajúce, že napriek odročeniu pojednávania na jeho žiadosť, navyše na určitý, časovo akceptovateľný termín pojednávania, tri dni pred uskutočnením tohto pojednávania (10. 3. 2017) podal ústavnú sťažnosť, hoci podľa obsahu podanej sťažnosti má na ukončení sporu naliehavý záujem. Tiež je potrebné poukázať na skutočnosť, že ak sa sťažovateľ domnieval, že v danom konaní vznikajú prieťahy, mal možnosť podať sťažnosť predsedovi súdu, čo však neurobil.

Zo strany okresného súdu boli zistené dve obdobia nečinnosti, a to od 17. 12. 2010 do 6. 10. 2011 a od 21. 3. 2013 do 22. 11. 2013. V ostatnom období súd postupoval v konaní priebežne.

Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti navrhujem ústavnému súdu nepriznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v požadovanej výške, a to predovšetkým s poukazom na jeho správanie popísané v predchádzajúcej časti môjho vyjadrenia.“

Zároveň oznámil, že netrvá na konaní ústneho pojednávania pred ústavným súdom a súhlasí s jeho upustením.

5.2 Právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 2. mája 2017 uviedla, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania pred ústavným súdom.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

8. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 159/2008 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

10. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, pričom tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím (mutatis mutandis II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, III. ÚS 116/02).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), a to § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1 OSP, ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

V zmysle čl. 17 CSP *„súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“* a v zmysle § 157 ods. 1 CSP *„súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“*.

13. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

14. Posúdením namietaného konania podľa prvého kritéria ústavný súd dospel k záveru, že preskúmané konanie, ktorého predmetom je nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, nie je po právnej stránke zložitý. Obdobné spory tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy okresných súdov, pričom k tejto problematike existuje v zásade ustálená judikatúra všeobecných súdov. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že odvolací súd zrušil rozsudok okresného súdu práve z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, pričom vo svojom zrušujúcom uznesení z 29. septembra 2010 sa jednoznačne vyjadril k právnym otázkam a konkrétne usmernil okresný súd, čím sa má

v ďalšom konaní zaoberať a v akom smere má vykonať dokazovanie. Ústavný súd zároveň poukazuje na určitý stupeň faktickej zložitosti namietaného konania, ktorý súvisel s potrebou nariadenia znaleckého dokazovania a kontrolného znaleckého dokazovania znaleckým ústavom, pričom aj znalecký posudok vypracovaný znaleckým ústavom musel byť dvakrát dopracovaný. Zdlhavý priebeh namietaného konania však ústavný súd nemôže pripísať iba na vrub týmto skutočnostiam.

15. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v namietanom konaní, ústavný súd konštatuje, že aj sťažovateľka prispela svojím správaním k celkovej dĺžke namietaného konania, na čo poukázal aj predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti. Ústavný súd v tomto smere poukazuje na opakované žiadosti sťažovateľky o odročenie nariadených pojednávaní, ktoré museli byť z tohto dôvodu zrušené, resp. odročované. Sťažovateľka žiadala celkovo šesťkrát o odročenie nariadených pojednávaní (naposledy mesiac pred podaním ústavnej sťažnosti), čo je dôkazom jej nekonzistentného postupu. Tieto skutočnosti nepochybne mali dopad na celkovú dĺžku trvania konania, na čo ústavný súd musel pri posudzovaní veci prihliadnuť.

16. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu, pričom konštatuje, že vzhľadom na doterajšiu dĺžku namietaného konania nepovažoval za potrebné podrobne skúmať postup okresného súdu, pretože aj skutkovo či právne náročnejšia občianskoprávna vec nesmie trvať takú dlhú dobu. Z ústavnoprávneho hľadiska je neakceptovateľné, aby predmetné konanie nebolo právoplatne skončené ani po 9 rokoch od jeho začatia (aj keď vec bola opakovane aj na krajskom súde z dôvodu rozhodovania o opravných prostriedkoch, čo nemožno pripočítať na ťarchu okresného súdu). Ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom zistil, že na ostatnom pojednávaní uskutočnenom 15. mája 2017 okresný súd vo veci meritórne rozhodol rozsudkom, ktorým žalobu sťažovateľky zamietol.

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že v namietanom konaní došlo k prietahom, ktoré neboli spôsobené len skutkovou zložitou veci alebo len správaním sťažovateľky, ale aj postupom okresného súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov

podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

18. Vzhľadom na to, že vo veci sťažovateľky okresný súd rozsudkom z 15. mája 2017 meritórne rozhodol, neprichádzalo do úvahy v okolnostiach danej veci rozhodnutie podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde.

19. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 7 000 € vzhľadom na doterajšiu dĺžku namietaného konania, ktorá je podľa nej neospravedliteľná a neprimeraná.

20. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, najmä na doterajšiu dĺžku a určitý stupeň faktickej zložitosti namietaného konania, zistený podiel sťažovateľky na vzniknutých prietahoch, ako aj na fakt, že v čase rozhodovania ústavného súdu už bolo vo veci sťažovateľky meritórne rozhodnuté, považuje za primerané v sume 2 000 € (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

21. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, a podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť sťažovateľke trovy konania. Keďže sťažovateľka trovy konania do dňa rozhodnutia ústavného súdu nevyčíslila, ústavný súd jej priznal náhradu trov konania, ktoré vyplývajú

z obsahu spisu, teda odmenu v sume 312,34 € za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2017 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku), tak ako je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

22. Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júna 2017